

Pravnosigurnosne garancije dostupne roditeljima učenika sa smetnjama u razvoju

Kancelarija za specijalno obrazovanje i usluge rane intervencije

Mart 2003

STATE BOARD OF EDUCATION

KATHLEEN N. STRAUS – PRESIDENT • SHARON L. GIRE – VICE PRESIDENT
CAROLYN L. CURTIN – SECRETARY • HERBERT S. MOYER – TREASURER
MARIANNE YARED MCGUIRE – NASBE DELEGATE • JOHN C. AUSTIN • ELIZABETH W. BAUER • EILEEN LAPPIN WEISER
GOVERNOR JENNIFER M. GRANHOLM – EX-OFFICIO

THOMAS D. WATKINS, JR.
SUPERINTENDENT OF PUBLIC INSTRUCTION

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
"Show me how this helps teachers teach and children learn."

MICHIGAN DEPARTMENT OF EDUCATION DECISION MAKING RULER - 2001

Sadržaj

	Strana
Uvod.....	1
Obaveštenje o pravnosigurnosnim garancijama	1
Saglasnost roditelja	1
Ograničenje.....	2
Prethodno obaveštenje za roditelje	2
Učešće roditelja	3
Sastanak.....	3
Postupci vršenja procene.....	3
Nezavisna procena obrazovanja	5
Posredovanje.....	5
Nepristrasnost posrednika	6
Nepristrasno saslušanje u sudskom postupku	6
Prava tokom saslušanja u sudskom postupku	7
Administrativna žalba: nepristrasna revizija	8
Građanska tužba.....	8
Status učenika u toku postupka	9
Dodela advokatskih honorara.....	9
Disciplinski postupak.....	10
Udaljavanja iz škole koja ne znače promenu mesta raspoređenja	10
Promena mesta raspoređenja	10
Privremeno alternativno okruženje	11
Funkcionalna procena i plan intervencije kod neadekvatnog ponašanja	11
Opšta promena razreda.....	11
Revizija odluke o manifestaciji ponašanja	12
Promena mesta raspoređenja: Droga i opasno oružje	13
Promena mesta raspoređenja: druge opasne situacije	14
Zaštita za učenika koji se još uvek ne kvalificuje za specijalno obrazovanje i usluge koje su u vezi s njim.....	15
Učenici upisani u privatne škole.....	16
Prenos roditeljskih prava u punoletstvu	16
Zamena za roditelje	17
Pristup dokumentaciji	17
Naknada za traženje, pronalaženje i kopiranje dokumentacije	18
Evidencija pristupa.....	18
Izmjena dokumentacije na zahtev roditelja	18
Poverljivost.....	19
Uništenje podataka.....	19
Žalbe.....	19
Pravilo tumačenja	20

PRAVNO SIGURNOSNE GARANCIJE DOSTUPNE RODITELJIMA UČENIKA SA SMETNJAMA U RAZVOJU

Uvod

Ovaj dokument pruža roditeljima učenika koji imaju smetnje u razvoju, od rođenja do 26. godine starosti, pregled njihovih prava na obrazovanje u vezi sa specijalnim obrazovanjem. Ovaj dokument obuhvata sve pravnosigurnosne garancije koje roditeljima i učenicima sa smetnjama u razvoju stope na raspolažanju u skladu sa Zakonom o obrazovanju lica sa smetnjama u razvoju (the Individuals with Disabilities Education Act (IDEA)), kao i propisima koji se odnose na primenu IDEA-e.

Obaveštenje o pravnosigurnosnim garancijama

Obaveštenje o pravnosigurnosnim garancijama biće dostavljeno roditeljima prilikom:

1. dobijanja početne preporuke za vršenje procene
2. svakog obaveštavanja o sastanku kolegijuma za program individualizovane nastave (kolegijum IEP-a (individualized education program (IEP) Team)
3. ponovne procene učenika
4. registracije saslušanja u sudskom postupku (due process hearing)
5. na dan kada se doneše odluka o tome da se pokrene disciplinski postupak koji uključuje promenu učenikovog mesta raspoređenja.

Saglasnost roditelja

“Saglasnost” znači: (a) da je roditelj bio u potpunosti upoznat sa svim informacijama u vezi sa aktivnošću za koju se traži saglasnost i to na svom maternjem jeziku, ili drugom vidu komunikacije; (b) da roditelj razume i slaže se, u pismenom obliku, sa sprovođenjem aktivnosti za koju se traži njegova ili njena saglasnost, a saglasnost opisuje tu aktivnost i navodi koja će dokumentaciju (ako takva uopšte postoji) biti otkrivena i kome, kao i da (c) roditelj razume da je njegovo davanje saglasnosti dobrovoljno i da tu saglasnost može bilo kada da povuče. Međutim, ako roditelj povuče saglasnost, to povlačenje nije retroaktivno.

Salasnost roditelja nije potrebna pre pregleda postojećih podataka kao sastavnog dela procene ili ponovne procene, ili kada se vrši testiranje, ili prilikom neke druge procene koja se vrši kod svih učenika, osim ukoliko se pre vršenja testiranja ili procene ne traži saglasnost od roditelja svih učenika.

Javni organ mora da dobije saglasnost od obaveštenog roditelja pre vršenja procene za određivanje mesta raspoređenja, bilo kakve ponovne procene ili početnog raspoređivanja učenika sa smetnjom u razvoju na program koji obezbeđuje specijalno obrazovanje i usluge koje su povezane s njim.

Saglasnost za početnu procenu ne može se tumačiti kao saglasnost za početno raspoređivanje. Ako roditelj ne odgovori na zahtev za vršenje ponovne procene, javni organ može da izvrši ponovnu procenu ukoliko može da dokaže da su bile preduzete razumne mere da se dobije saglasnost od roditelja.

Da bi se izvršila početna procena, okrug mora da traži saglasnost od roditelja i dostavi obaveštenje koje sadrži sledeće:

1. razlog(-e) i prirodu procene
2. opis vrsta programa i usluga u specijalnom obrazovanju koje su dostupne u okviru posrednog školskog okruga (intermediate school district (ISD)).

Ograničenje

Javni organ ne može koristiti odbijanje nekog roditelja da se složi sa jednom uslugom ili aktivnošću da bi uskratio tom roditelju ili detetu bilo koju drugu uslugu, beneficiju, ili aktivnost javnog organa, osim ako se to ne zahteva po zakonu IDEA.

Prethodno obaveštenje za roditelje

Javni organ mora prethodno dostaviti pismeno obaveštenje roditeljima deteta sa smetnjom u razvoju svaki put kada predloži ili odbije da pokrene ili promeni identifikaciju, procenu ili obrazovno mesto raspoređenja, ili pružanje besplatnog odgovarajućeg državnog obrazovanja (free appropriate public education (FAPE)) učeniku.

To obaveštenje mora da sadrži:

1. puno obrazloženje svih pravnosigurnosnih garancija koje su dostupne roditeljima prema Delu B zakona IDEA;
2. opis toga gde neki roditelj može da dobije primerak dokumenta o pravnosigurnosnim garancijama;
3. opis aktivnosti koju javni organ predlaže ili odbija, obrazloženje zašto javni organ predlaže ili odbija da preduzme tu aktivnost, kao i opis svih opcija koje je javni organ razmotrio i razloge zašto su te opcije odbijene;
4. opis svakog postupka procene, testa, podatka ili izveštaja koje javni organ koristi kao osnovu za predlog ili odbijanje;
5. opis bilo kojih drugih faktora koji se odnose na predlog ili odbijanje javnog organa; .
6. spisak izvora sa kojima roditelj može da stupi u kontakt da bi dobio pomoć u razumevanju sadržaja prethodnog obaveštenja.

Ovo obaveštenje mora biti napisano na jeziku koji je razumljiv za širu javnost i dostavljeno na maternjem jeziku roditelja, ili drugom vidu komunikacije koju roditelj koristi, osim ukoliko nije

jasno da tako nešto nije izvodljivo. Ako maternji jezik ili drugi vid komunikacije roditelja nije pisani jezik, javni organ će dati da se ovo obaveštenje prevede roditelju usmeno, ili na neki drugi način, na njegov ili njen maternj jezik ili drugi vid komunikacije, tako da roditelj razume sadržaj ovog obaveštenja. Javni organ mora da čuva pismeni dokaz o tome da su ovi uslovi ispunjeni.

Učešće roditelja

Svaki javni organ dostaviće ovo obaveštenje kako bi se pobrinuo za to da roditelji dece sa smetnjama u razvoju imaju priliku da učestvuju na sastancima koji su u vezi sa identifikacijom, procenom i mestom raspoređenja deteta, kao i obezbeđivanjem besplatnog odgovarajućeg državnog obrazovan.

Sastanak

Javni organ će preduzeti korake kako bi se pobrinuo za to da jedan ili oba roditelja deteta sa smetnjom u razvoju budu prisutni na svakom sastanku IEP-a, ili da im se pruži prilika da učestvuju. Pod sastankom se ne podrazumevaju neformalni ili nezakazani razgovori koji uključuju osoblje javnog organa, kao i razgovori o takvim pitanjima kao što su metodologija nastave, plan časova, ili koordinacija pružanja usluga ako ta pitanja nisu obrađena u učenikovom IEP-u. Pod sastankom se takođe ne podrazumevaju pripremne aktivnosti u kojima je osoblje javnog organa angažovano zato da bi dalo predlog ili odgovor na predlog roditelja o kojem će se diskutovati na kasnijem sastanku.

Svaki javni organ će se pobrinuti za to da roditelji svakog deteta sa smetnjom u razvoju budu članovi bilo koje grupe koja donosi odluke o obrazovnom mestu raspoređenja njihovog deteta. Ako nijedan roditelj ne može da učestvuje na sastanku na kome treba da se doneše odluka u vezi sa obrazovnim mestom raspoređenja njihovog deteta, javni organ će upotrebiti druge metode kako bi obezbedio njihovo učešće. Odluka o početnom mestu raspoređenja ne može se doneti bez saglasnosti jednog roditelja. Međutim, druge odluke u vezi sa mestom raspoređenja može doneti grupa bez uključivanja jednog ili oba roditelja ako javni organ nije u mogućnosti da obezbedi učešće roditelja u donošenju odluke. Javni organ mora imati neki dokument o svom pokušaju da obezbedi učešće roditelja.

Javni organ će učiniti razumne napore kako bi se pobrinuo za to da roditelj razume i da može učestvovati u bilo kojoj grupnoj diskusiji koja se odnosi na obrazovno mesto raspoređenja njegovog ili njenog deteta, uključujući tu i aranžman za prisustvo tumača za roditelja oštećenog sluha, ili onog čiji maternji jezik nije engleski.

Postupci vršenja procene

“Procena” označava postupak koji se koristi u skladu sa čl. 34 Zakonika o saveznim propisima: 34 C.F.R. §§ 300.530 -300.536. Procena će utvrditi da li učenik ima smetnju u razvoju, kao i prirodu i stepen specijalnog obrazovanja i sličnih usluga potrebnih učeniku i pružiće informacije o učenikovom učešću i napredovanju u skladu sa opštim planom i programom. Deca predškolskog uzrasta takođe moraju da se procenjuju kako bi se odredilo njihovo učešće u odgovarajućim aktivnostima. Ovaj termin takođe označava postupke koji se selektivno primenjuju na učeniku i ne

uključuje osnovne testove koji se daju, ili postupke koje se koriste kod svih učenika u školi, razredu ili odeljenju.

Roditelj ima pravo:

1. da ima tumača/prevodioca ako primarni jezik koji koristi nije engleski, ili ako je učeniku oštećen vid ili sluh, osim ako nije jasno da tako nešto nije izvodljivo;
2. da bude siguran da se testiranjem ne vrši deskriminacija po osnovu rase, jezika ili kulturnog porekla;
3. da bude siguran da su materijali i postupci koji se koriste u proceni učenika sa ograničenim znanjem engleskog jezika izabrani i obezbeđeni tako da osiguraju merenje stepena do kog učenik ima smetnju u razvoju, kao i potrebe za specijalnim obrazovanjem, a ne tako da mere učenikovo znanje engleskog jezika;
4. da dobije proveru toga da li su instrumenti za procenu valjani za posebnu (e) svrhu(e) za koju(e) su namenjeni, kao i da li ih primenjuje obučeni kadar u skladu sa uputstvima proizvođača;
5. da učenika podvrgne proceni na svim područjima smetnje na koju se sumnja koristeći instrumente koji procenjuju posebna područja obrazovnih potreba, a ne pokazuju samo rezultat količnika inteligencije. Nijedan postupak neće biti korišćen kao jedini kriterijum za određivanje odgovarajućeg specijalnog programa za učenika;
6. da bude siguran da će, ako se test daje učeniku sa oštećenim čulnim, telesnim ili govornim veštinama, rezultati testa tačno odslikavati ono za šta je test namenjen, a ne učenikovu smetnju;
7. da početnu procenu učenika izvrši multidisciplinarni kolegijum za procenu (multidisciplinary evaluation Team (MET)) koji uključuje nastavnika ili osobu koja ima znanje iz područja smetnje na koju se sumnja;
8. da bude siguran da se učenik procenjuje na svim područjima koje su u vezi sa smetnjom na koju se sumnja, uključujući tu, ako je potrebno, zdravlje, vid, sluh, socio-emocionalni status, faktore ponašanja, opštu inteligenciju, uspeh u školi, komunikativnost i motornu sposobnost;
9. da raspolaže procenom koja je dovoljno sveobuhvatna kako bi identifikovala sve učenikove potrebe za specijalnim obrazovanjem i uslugama koje su u vezi s njim, bilo da su one zajednički povezane sa kategorijom smetnje u koju je učenik klasifikovan ili ne;
10. da dostavi kolegijumu MET informacije o učenikovoj smetnji na koju se sumnja, uz bilo koju drugu procenu koju je roditelj možda dobio za učenika;
11. da bude siguran da su upotrebljeni različiti instrumenti i strategije za procenu koriste kako bi se prikupile relevantne funkcionalne i razvojne informacije o učeniku, uključujući tu i informacije koje su dobijene od roditelja i informacije koje su u vezi sa učenikovim uključivanjem i napredovanjem u skladu sa e opštim školskom planom i programom;

12. da kolegijum MET izvrši početnu procenu i sazove sastanak kolegijuma IEP-a u roku od 30 školskih dana nakon što je škola primila pismenu dozvolu za vršenje procene. Ovaj vremenski rok može da se produži po dogovoru između roditelja i tog organa;
13. da očekuje vršenje ponovne procene svake tri godine;
14. da zahteva ponovnu procenu i češće od tri godine, ako izgleda da je to potrebno;
15. da bude obavešten o postupku vršenja svake procene, testu, podatku, ili izveštaju kolegijuma IEP-a koji se koriste u određivanju kvalifikovanosti i potrebe za programima i uslugama specijalnog obrazovanja.

Nezavisna procena obrazovanja

Nezavisna procena obrazovanja (an independent educational evaluation” (IEE)) označava da procenu vrši kvalifikovani ispitičač koji nije zaposlen od strane javnog organa odgovornog za obrazovanje učenika o kome je reč. “IEE na državni račun” (“IEE at public expense”) znači da javni organ ili plaća punu cenu procene, ili obezbeđuje da procena bude na drugi način besplatna za roditelje.

Roditelj učenika sa smetnjom u razvoju, ili za koga se sumnja da ima smetnju u razvoju, ima pravo da dobije IEE za dete. Roditelj ima pravo na IEE na državni račun ako se roditelj ne složi sa bilo kojom procenom koju je dobio javni organ. Međutim, javni organ može da pokrene saslušanje u sudskom postupku (due process hearing) kako bi pokazao da je njegova procena odgovarajuća. Javni organ će odgovoriti u pismenom obliku na delove zahteva za vršenje IEE u roku od 7 kalendarskih dana od dobijanja pismenog zahteva roditelja. Ako konačna odluka bude takva da je procena odgovarajuća, roditelj će još uvek imati pravo na nezavisnu procenu (IEE), ali ne na državni račun. Ako roditelj dobije IEE na svoj sopstveni račun, javni organ mora da razmatra rezultate te procene u okviru bilo koje odluke koja se doneše u vezi sa pružanjem besplatnog odgovarajućeg državnog obrazovanja (FAPE) učeniku i to može da se pokaže kao dokaz na saslušanju u sudskom postupku u vezi sa učenikom.

Ako službenik koji vrši saslušanje zahteva da IEE bude deo saslušanja, trošak procene mora ići na državni račun. Svaki javni organ će roditeljima na zahtev dati informacije o tome gde se može dobiti IEE. Kada se IEE obavlja na državni račun, kriterijumi po kojima se dobija procena, uključujući i lokaciju za vršenje procene i kvalifikacije ispitičača, biće isti kao kriterijumi koje javni organ koristi kada pokreće vršenje procene i to u onoj meri u kojoj su ti kriterijumi u skladu sa pravom roditelja na IEE.

Posredovanje

Posredovanje je dostupno roditeljima kad god iskrnsu nesuglasice u vezi sa specijalnim obrazovanjem, uključujući, ali se ne ograničavajući na to kada se zahteva saslušanje ili se uloži žalba. Uslovi zakona IDEA za posredovanje su sledeći:

1. posredovanje je besplatno i dobrovoljno, uključujući troškove održavanja sastanka za podsticanje posredovanja;

2. posredovanje se ne može koristiti kako bi se roditeljima uskratilo pravo na saslušanje u sudskom postupku;
3. posredovanje mora da sprovede kvalifikovani i nepristrasni posrednik;
4. država mora da čuva spisak lica koja predstavljaju kvalifikovane posrednike i koja imaju znanje o zakonima i propisima u vezi sa specijalnim obrazovanjem;
5. posredovanje će biti zakazano pravovremeno i na odgovarajućoj lokaciji;
6. obe strane moraju da se slože sa izborom posrednika;
7. dogovor koji se postigne između strana mora biti izložen u pismenom sporazumu o posredovanju;
8. diskusije tokom posredovanja moraju se držati u tajnosti i ne mogu se upotrebiti kao dokaz u nekom sledećem sudskom postupku ili građanskoj parnici;
9. od strana koje učestvuju u posredovanju može se tražiti da potpišu izjavu o poverljivosti pre nego što započne proces posredovanja;

Nepristrasnost posrednika

Lice koje služi kao posrednik:

1. ne može biti zaposleno ni u jednom lokalnom obrazovnom organu ili javnom organu;
2. ne može biti javni obrazovni organ koji pruža direktnе usluge učeniku koji je predmet procesa posredovanja i
3. ne sme imati lični ili profesionalni konflikt interesa.

Nepristrasno saslušanje u sudskom postupku

Roditelj ili javni organ mogu da podnesu zahtev za saslušanje u vezi sa ponudom ili odbijanjem javnog organa da pokrene ili promeni identifikaciju, procenu ili mesto raspoređenja učenika, ili pružanje besplatnog odgovarajućeg državnog obrazovanja (FAPE) za učenika. Kada se pokrene saslušanje u sudskom postupku, javni organ će obavestiti strane o dostupnosti posredovanja..

Roditelj mora da po potrebi obavesti javni organ o podnošenju zahteva za saslušanje. Obaveštenje mora da sadrži sledeće informacije:

1. ime učenika, adresu stanovanja učenika, kao i ime škole koju učenik pohađa;
2. opis prirode problema, uključujući i činjenice s tim u vezi;
3. ponuđeno rešenje problema u onom stepenu koji je u to vreme poznat i dostupan roditelju;

Javni organ ne može uskratiti ili odlagati pravo roditelja na saslušanje u sudskom postupku zbog toga što roditelju nije dostavio ovo obaveštenje.

Ovo obaveštenje mora ostati poverljivo.

Primerak formulara može se nabaviti u ISD-u kao pomoć roditeljima da podnesu zahtev za saslušanje u sudskom postupku.

Javni organ koji je direktno odgovoran za obrazovanje učenika će vršiti saslušanje.

Javni organ će obavestiti roditelja o svim besplatnim ili jeftinim uslugama pravne pomoći, ili bilo kojim drugim relevantnim uslugama koje su dostupne u tom kraju ukoliko roditelj zahteva takvu informaciju, ili ako bilo roditelj bilo javni organ pokrene saslušanje u sudskom postupku.

Saslušanje u sudskom postupku ne može da vrši lice koje je zaposleno u javnom organu koji je uključen u obrazovanje ili staranje o učeniku, ili bilo koje lice koje ima lični ili profesionalni interes koji bi došao u konflikt sa njegovom objektivnošću u toku saslušanja.. Ne znači da je lice koje se na drugi način kvalifikuje da vrši saslušanje u sudskom postupku zaposleno kod javnog organa samo zato što ga javni organ plaća da bi služilo kao službenik u saslušanju.

Svaki javni organ vodiće tekući spisak lica koja služe kao službenici u saslušanju; ovaj spisak sastavlja i distribuira Ministarstvo obrazovanja države Mičigen (Michigan Department of Education (MDE)). Spisak će biti dostavljen roditelju posle svakog zahteva za saslušanje. Ovaj spisak mora da sadrži izjavu o kvalifikacijama svakog od tih lica.

Javni organ će se pobrinuti za to da se doneše konačna odluka na saslušanju i pošalje poštom svim stranama u roku od 45 kalendarskih dana po prijemu zahteva za saslušanje, osim ako službenik koji vrši saslušanje, na zahtev bilo koje strane, ne odobri posebno vremensko produženje.

Odluka koja se doneše na saslušanju u toku sudskog postupka je konačna, osim ako se neka strana u saslušanju ne bude žalila na odluku prema dole opisanom postupku za podnošenje nepristrasne administrativne žalbe.

Prava tokom saslušanja u sudskom postupku

Svaka strana prilikom saslušanja ima pravo:

1. da je prati i savetuje pravnik, kao i lica sa posebnim znanjem ili posebno obučena za tretiranje problema učenika sa smetnjama u razvoju;
2. da pokaže dokaze i suoči se sa svedocima, unakrsno ih ispituje i zahteva od svedoka da prisustvuju na saslušanju;
3. da zabrani pokazivanje bilo kog dokaza, uključujući procene i preporuke koje se zasnivaju na tim procenama, a koji nije obelodanjen toj strani bar pet radnih dana pre saslušanja;

4. da dobije pismeni, ili po izboru roditelja, elektronski verodostojan zapisnik sa saslušanja, ili da dobije druge oblike verodostojnog zapisnika koji će biti dostavljeni roditelju na njegovom maternjem jeziku bez troškova za roditelja;
5. da dobije činjenično stanje i odluke u pisanim oblicima ili, po izboru roditelja, elektronskim putem, bez troškova za roditelja. Nakon brisanja svih informacija koje bi mogle da identifikuju osobu, javni organ će preneti stanje i odluke državnom konsultativnom veću i učiniće ih dostupnim javnosti.

Roditelju koji učestvuje na saslušanju mora se dati pravo na to da učenik koji je predmet saslušanja bude na njemu prisutan, kao i da saslušanje bude otvoreno za javnost.

Svako saslušanje mora da se vodi u vreme i na mestu koje je razumno prihvatljivo za roditelja i učenika koji su u njega uključeni.

Administrativna žalba: nepristrasna revizija

Bilo koja strana koja je oštećena nalazima i odlukom tokom saslušanja može da uloži žalbu kod Ministarstva obrazovanja države Mičigen (MDE) u roku od 25 dana. U slučaju da se uloži žalba, MDE će sprovesti nepristrasnu reviziju saslušanja najkasnije 30 kalendarskih dana po prijemu zahteva za reviziju. Službenik koji vrši reviziju će:

1. ispitati celokupan zapisnik sa saslušanja;
2. pobrinuti se za to da su postupci na saslušanju bili u skladu sa uslovima sudskog postupka;
3. tražiti, ako je potrebno, dodatne dokaze; ako se pretres održava zbog dobijanja dodatnih dokaza, onda važe gore navedena prava tokom saslušanja;
4. pružiti stranama priliku za usmenu ili pismenu raspravu, ili i za jedno i za drugo, po slobodnom uverenju službenika koji vrši reviziju;
5. doneti nezavisnu odluku o završetku revizije;
6. dostaviti stranama primerak činjeničnog stanja kao i odluke u pismenom obliku, ili, po izboru roditelja, elektronskim putem;
7. izvršiti reviziju koja uključuje usmeno saslušanje u vreme i na mestu koje je razumno prihvatljivo za roditelja i učenika;
8. službenik koji vrši saslušanje može da na zahtev bilo koje strane odobri posebno produženje vremenskog roka.

Građanska tužba

Svaka strana koja je oštećena nalazima i odlukom donesenom u toku administrativne revizije ima pravo da podnese građansku tužbu kod državnog ili saveznog suda.

Status učenika u toku postupka

U toku trajanja bilo kog administrativnog ili sudskog postupka, učenik zbog kojeg se vrši saslušanje mora da ostane u svom sadašnjem obrazovnom mestu raspoređenja osim ako se javni organ i roditelj učenika ne dogovore drugačije. Bilo koji IEP donesen nakon početnog IEP-a će stupiti na snagu, osim ukoliko se roditelj ne usprotivi tome i ne zahteva saslušanje u sudskom postupku.

Ako se odluka službenika koji vrši saslušanje bilo u sudskom postupku ili u toku trajanja žalbe slaže sa stavom roditelja da je potrebna promena mesta raspoređenja, onda se to mesto raspoređenja mora tretirati kao dogovor između javnog organa i roditelja.

Ako se saslušanje odnosi na zahtev za početni upis u državnu školu, učenik će, uz saglasnost roditelja, biti raspoređen na program u državnoj školi dok se ne završe svi sudski postupci.

Nakon disciplinskog postupka kojeg je pokrenuo javni organ, roditelj može da zahteva saslušanje kako bi osporio privremeno alternativno obrazovno okruženje. Učenik će ostati u privremenom alternativnom obrazovnom okruženju čekajući na odluku službenika koji je vršio saslušanje, ili do isteka učenikovog raspoređenja u privremeno okruženje.

Ako roditelj odluči da ospori predloženu promenu mesta raspoređenja (nakon isteka privremenog alternativnog raspoređenja), učenik će ostati u tekućem mestu raspoređenja (mestu raspoređenja u kome je bio pre raspoređivanja u privremeno alternativno obrazovno okruženje). Učenik će ostati u ovom mestu raspoređenja u toku saslušanja osim ako službenik na saslušanju ne izda nalog za premeštaj u neko drugo mesto raspoređenja.

Dodela advokatskih honorara

Sud može da dodeli plaćanje advokatskih honorara roditelju učenika sa smetnjom u razvoju ako je roditelj dobio spor na sudu ili tokom saslušanja u sudskom postupku. Honorari moraju biti u skladu sa onima koji se dodeljuju za slične pravne usluge u zajednici.

Na saslušanjima i na sudu, nadoknada advokatskih honorara i sličnih troškova zabranjena je ukoliko:

1. iznos advokatskih honorara, čija je isplata inače dozvoljena, neosnovano prelazi satnicu koja preovlađuje u zajednici za slične usluge koje obavljaju advokati razumno sličnih veština, ugleda i iskustva;
2. okrug dostavi pismenu ponudu za poravnanje više od deset dana pre početka sudskog postupka,
3. ponuda nije prihvaćena u roku od deset dana i
4. novčana pomoć koja je odobrena roditelju tokom saslušanja ili od strane suda nije povoljnija od ponude za poravnanje.

Ako sud utvrdi da je roditeljevo odbijanje da prihvati ponudu za poravnanje zaista opravdano i da je roditelj taj koji dobija spor tokom saslušanja ili u sudskoj parnici, onda advokatski honorari mogu biti dodeljeni.

Sud može da smanji advokatske honorare ako utvrdi:

1. da je roditelj neosnovano odlagao konačnu odluku u sporu ili
2. da advokatski honorari prelaze satnicu koja preovlađuje u zajednici za slične usluge, ili
3. da su provedeno vreme i pružena pravna usluga preterani s obzirom na prirodu predmeta ili
4. da advokat koji zastupa roditelja nije dao javnom organu odgovarajuće informacije tokom saslušanja u sudskom postupku.

Gore navedeno smanjenje advokatskih honorara ne važi ako sud utvrdi da je državni ili školski okrug:

1. neosnovano odlagao konačno rešenje spora ili
2. na drugi način prekršio pravnosigurnosne garancije roditelja.

Advokatski honorari neće biti dodeljeni roditelju za održavanje bilo kog sastanka kolegijuma IEP-a, osim ako:

1. sastanak nije održan po nalogu suda ili zbog potreba administrativnog postupka, ili
2. po uverenju države, sastanak je održan zbog posredovanja koje je obavljeno pre podnošenja zahteva za saslušanje u sudskom postupku.

Disciplinski postupak

Udaljavanja iz škole koja ne znače promenu mesta raspoređenja

Zbog kršenja školskih pravila, školsko osoblje može da izda nalog za udaljavanje učenika sa smetnjom u razvoju iz škole, kao što bi to uradio u slučaju učenika koji nemaju smetnje u razvoju, i to ne duže od deset školskih dana. Dodatna pojedinačna udaljavanja iz škole dozvoljena su u trajanju od deset školskih dana, ili manje od toga, u toku iste školske godine za ispade lošeg vladanja, ukoliko ova udaljavanja ne predstavljaju promenu mesta raspoređenja.

Promena mesta raspoređenja

Do promene mesta raspoređenja dolazi ako je obrazac udaljavanja takav da je učenik bio udaljen sa nastave više od deset dana u toku jedne školske godine. Faktori koji utiču na utvrđivanje obrasca mogu uključivati dužinu svakog udaljavanja, ukupno vreme za koje je učenik bio udaljen, kao i koliko su vremenski ta udaljenja bila blizu jedna do drugog (vidi dole Opštu promenu mesta raspoređenja).

Nakon deset **akumuliranih** školskih dana, koliko je učenik bio udaljen u toku jedne školske godine, škola mora da obezbedi usluge koje će mu omogućiti da pokaže napredovanje u savladavanju opšteg plana i programa, kao i napredovanje u skladu sa ciljevima koje je postavio IEP. Usluge određuje školsko osoblje u konsultaciji sa učenikovim nastavnikom specijalnog obrazovanja.

Privremeno alternativno okruženje

Svako privremeno alternativno obrazovno okruženje mora biti odabранo tako da omogući učeniku da napreduje u savlađivanju opšteg plana i programa iako se nalazi u drugom okruženju, kao i da nastavi da dobija one usluge i modifikacije, uključujući i one koje su opisane u učenikovom postojećem programu IEP, koje će mu omogućiti da ispuni ciljeve postavljene u tom programu.

Funkcionalna procena i plan intervencije kod neadekvatnog ponašanja

Najkasnije 10 radnih dana od prvog udaljavanja učenika za jedanaesti akumulirani školski dan u toku jedne školske godine, škola mora da uradi sledeće:

1. ako školski okrug još nije obavio funkcionalnu procenu ponašanja i primenio plan ponašanja, kolegijum IEP-a će se sastati kako bi sastavio plan procene i obradio problematično ponašanje. Plan procene će biti sproveden čim to praktično bude izvodljivo i biće predstavljen na jednom od sastanaka kolegijuma IEP-a radi određivanja odgovarajućeg plana intervencije kod neadekvatnog ponašanja koji će obraditi takvo ponašanje;
2. ako učenik već ima plan intervencije kod neadekvatnog ponašanja, kolegijum IEP-a će se sastati da revidira plan i da ga, po potrebi, modifikuje kako bi obradio problematično ponašanje;
3. ako je učenik podvrgnut daljim udaljavanjima sa nastave u toku iste školske godine, škola će kontaktirati kolegijum IEP-a kako bi utvrdila da li je potreban drugi sastanak kolegijuma IEP-a da bi se revidirao plan; ako bilo koji član kolegijuma IEP-a zahteva reviziju, kolegijum IEP-a će se sastati da bi revidirao plan intervencije kod neadekvatnog ponašanja.

Opšta promena mesta raspoređenja

Za svrhe ovog dokumenta, opšta promena mesta raspoređenja predstavlja:

- 1) višestruka udaljavanja iz škole koja povlače za sobom promenu mesta raspoređenja kao što je opisano gore;
- 2) jedno jedino udaljavanje iz škole koje je duže od deset uzastopnih radnih dana (osim u slučaju udaljavanja koja su obrađene u sledećim paragrafima: Promena mesta raspoređenja: droga i opasno oružje ili Promena mesta raspoređenja: ostale opasne situacije).

Što se udaljavanja iz škole koja predstavljaju opštu promenu mesta raspoređenja tiče, moraju biti ispunjeni svi sledeći uslovi:

1. na dan kada se doneše odluka o udaljavanju učenika, roditelj će biti obavešten o odluci i svim pravnosigurnosnim garancijama;
2. Revizija odluke o manifestaciji ponašanja Odmah, a najkasnije deset školskih dana od dana kada se doneše odluka da se učenik udalji sa nastave, kolegijum IEP-a mora da se sastane da bi odredio vezu između učenikove smetnje u razvoju i ponašanja koje je predmet disciplinskog postupka. Sve relevantne informacije moraju se zeti u obzir, uključujući:
  - a. procenu i dijagnostičke rezultate, kao i rezultate ili druge relevantne informacije koje je dostavio učenikov roditelj,
  - b. zapažanja učenika, kao i
  - c. učenikov IEP i mesto raspoređenja.

Može se utvrditi da ponašanje nije bilo manifestacija smetnje u razvoju jedino ako kolegijum IEP-a i drugo kvalifikovano osoblje na sastanku utvrde da su sve sledeće tvrdnje tačne:

- a. u vezi sa ponašanjem koje je predmet disciplinskog postupka, IEP i mesto raspoređenja bili su odgovarajući, a usluge specijalnog obrazovanja, dodatna pomagala i usluge, kao i strategije za promenu ponašanja bile su obezbeđene u skladu sa IEP-om i mestom raspoređenja ili
  - b. učenikova smetnja u razvoju nije oštetila sposobnost učenika da razume uticaj i posledice ponašanja koje je predmet disciplinskog postupka, ili
  - c. učenikova smetnja u razvoju nije oštetila sposobnost učenika da kontroliše ponašanje koje je predmet disciplinskog postupka.
3. Što se tiče opšte promene mesta raspoređenja, u roku od deset radnih dana od dana kad je doneta odluka da se učenik udalji, kolegijum IEP-a mora takođe da sastavi ili revidira, ako je potrebno, plan intervencije kod neadekvatnog ponašanja (vidi Funkcionalnu procenu i plan intervencije kod neadekvatnog ponašanja od br. 1 do br. 3).
  4. Ako kolegijum IEP-a i drugo kvalifikovano osoblje na sastanku utvrdi da ponašanje koje je predmet zahteva za pokretanje disciplinskog postupka nije bilo manifestacija smetnje u razvoju, relevantni disciplinski postupci koji važe za učenike bez smetnji u razvoju mogu se primeniti na isti način i kod tog učenika, osim što programi i/ili usluge moraju da se nastave kako je utvrdio kolegijum IEP-a.
  5. Ako kolegijum IEP-a i drugo kvalifikovano osoblje na sastanku utvrde da je ponašanje koje je predmet zahteva za pokretanje disciplinskog postupka manifestacija smetnje u razvoju, tada udaljavanje prestaje, a kolegijum IEP-a mora odmah da preduzme korake kako bi popravio bilo kakve nedostatke u IEP-u ili mestu raspoređenja koji su otkriveni u toku revizije odluke o manifestaciji ponašanja.
  6. Ako se učenikov roditelj ne složi sa odlukom da učenikovo ponašanje nije bilo manifestacija smetnje u razvoju, roditelj od MDE-a može zahtevati hitno saslušanje. U toku žalbe, učenik će biti raspoređen u okruženje koje mu je određeno na poslednjem neosporenom IEP-u.

Promena mesta raspoređenja: droga i opasno oružje

Promena u raspoređivanju učenika sa smetnjom u razvoju u drugo obrazovno okruženje može se izvršiti u istom vremenskom roku u kome bi i učenik bez smetnje u razvoju postao predmet disciplinskog postupka, ali najviše u roku od 45 kalendarskih dana ukoliko učenik poseduje, koristi, prodaje, ili traži nelegalnu drogu, ili poseduje i nosi oružje u školu, ili na neke školske aktivnosti.

Nelegalna droga označava kontrolisanu supstancu, ali ne uključuje i supstancu koju učenik legalno poseduje ili koristi pod nadzorom zdravstvenog stručnjaka koji ima dozvolu za rad, ili koju legalno poseduje ili koristi po bilo kom drugom ovlašćenju ili drugoj odredbi saveznog zakona.

Opasno oružje se definiše kao oružje, uređaj, instrument, materijal ili supstanca, živa ili neživa, koja se koristi za, ili odmah može da prouzrokuje smrt ili ozbiljnu telesnu povredu, osim ukoliko taj termin ne uključuje perorez sa oštricom manjom od 6.35cm (2.5 inča) po dužini.

Što se udaljavanja iz škole zbog droge ili oružje tiče, svi sledeći uslovi moraju da budu ispunjeni:

1. na dan kada se doneše odluka da se učenik udalji zbog prekršaja koji uključuje oružje ili drogu, roditelj će biti obavešten o odluci i svim pravносигurnosnim garancijama ;
2. mora se izvršiti revizija odluke o manifestaciji ponašanja mora biti sprovedena (vidi: Opštu promenu mesta raspoređenja br.2, Reviziju odluke o manifestaciji ponašanja);
3. kolegijum IEP-a mora da sastavi i da po potrebi pregleda plan intervencije kod neadekvatnog ponašanja (vidi: Funkcionalnu procenu i Plan intervencije kod neadekvatnog ponašanja, od br.1 do br.3);
4. kolegijum IEP-a naknadno određuje programe i usluge, kao i privremeno alternativno obrazovno okruženje; kolegijum IEP-a mora odrediti koji su programi/usluge ili modifikacije potrebni kako bi se dalje održalo napredovanje u opštem planu i programu, napredovanje ka ispunjenju ciljeva koje je postavio IEP, kao i da bi se pomoglo u tome da se ponavljanje istog ponašanja, koje je predmet disciplinskog postupka, spreči;
5. ako ponašanje koje je predmet disciplinskog postupka nije manifestacija smetnje u razvoju, disciplinski postupak koji je s tim u vezi i koji se primenjuje u slučaju učenika bez smetnji u razvoju može se primeniti i na učenika sa smetnjom u razvoju, osim u slučaju da se pružanje usluga nastavi, kao što je opisano gore pod br. 4;
6. ako kolegijum IEP-a utvrdi da je ponašanje koje je predmet disciplinskog postupka manifestacija smetnje u razvoju, može da se izvrši udaljavanje sa nastave (u trajanju do 45 kalendarskih dana); kolegijum IEP-a mora da preduzme hitne korake kako bi ispravio sve nedostatke u IEP-u ili mestu raspoređenja koji su otkriveni u toku revizije odluke o manifestaciji smetnje; učeniku se moraju obezbediti programi i usluge kao što je navedeno gore pod br. 4;

7. ako roditelj zahteva saslušanje u vezi sa disciplinskim postupkom zbog posedovanja droge ili oružja kako bi osporio privremeno alternativno obrazovno okruženje i/ili odluku o manifestaciji smetnje, učenik će ostati u privremenom alternativnom obrazovnom okruženju do 45 kalendarskih dana, kako mu je i određeno;
8. po završetku perioda udaljavanja iz škole, učenik se vraća u ono mesto raspoređenja u kome je bio pre privremenog alternativnog okruženja; ako škola predloži promenu učenikovog mesta raspoređenja nakon isteka dugoročnog udaljavanja iz nje zbog posedovanja droge ili oružja i ako se roditelj bude žalio na to mesto raspoređenja, u toku trajanja žalbe važiće ono mesto raspoređenja koje je važilo pre raspoređivanja u privremeno alternativno okruženje.

Ako školsko osoblje smatra da je za učenika opasno da se vrati u mesto raspoređenja u kome je bio pre raspoređivanja u privremeno alternativno obrazovno okruženje, škola može zahtevati hitno saslušanje tražiti odluku suda. Roditelj i škola se takođe mogu složiti da se boravak u privremenom mestu raspoređenja produži.

Promena mesta raspoređenja: druge opasne situacije

Prilikom promene mesta raspoređenja kada nisu razlog oružje ili droga, učenik može da bude raspoređen u privremeno alternativno obrazovno okruženje (ne duže od 45 kalendarskih dana) ako bilo službenik na saslušanju bilo sud:

1. odluči da je škola iznela dosta dokaza o tome da će zadržavanje učenika u tekućem mestu raspoređenja vrlo verovatno rezultirati povredom tog istog ili drugih učenika, kao i
2. razmatra ispravnost tekućeg mesta raspoređenja kao i
3. razmatra da li je škola učinila razumne napore da smanji rizik od povrede u tekućem mestu raspoređenja, uključujući tu i korišćenje dodatnih pomagala i usluga, kao i
4. odluči da će predloženo privremeno alternativno obrazovno mesto raspoređenja odgovarati standardima opisanim dole pod br. 4..

Ako školsko osoblje smatra da je za učenika opasno da bude u tekućem mestu raspoređenja (mestu raspoređenja u kome je bio pre premeštanja u privremeno alternativno obrazovno okruženje), u toku trajanja sudskog postupka javni organ može zahtevati hitno saslušanje .

U disciplinskom postupku koji uključuje nalog suda ili službenika koji vrši saslušanje, moraju biti ispunjeni svi sledeći uslovi:

1. na dan kada se doneše odluka o udaljenju učenika, roditelj će biti obavešten o toj odluci kao i o svim pravносигurnosnim garancijama;
2. mora se izvršiti revizija odluke o manifestaciji ponašanja (**vidi: Opštu promenu mesta raspoređenja, br.2, Reviziju odluke o manifestaciji ponašanja**). Bez obzira na ishod te odluke, udaljavanje mora da se izvrši kako je odlučeno, a kolegijum IEP-a mora da preduzme

hitne korake kako bi ispravio nedostatke (ako ih ima) koji su otkriveni u IEP-u ili mesto raspoređenja u toku revizije odluke o manifestaciji ponašanja;

3. u roku od deset radnih dana od dana kada se doneše odluka o udaljavanju učenika, kolegijum IEP-a mora da sastavi ili po potrebi ili pregleda plan intervencije kod neadekvatnog ponašanja (**vidi: Funkcionalnu procenu i plan intervencije kod neadekvatnog ponašanja od br. 1 do br. 3**);
4. programe i usluge u privremenom alternativnom obrazovnom okruženju određuje sud ili službenik koji vrši saslušanje u odgovoru na predloge školskog osoblja; taj predlog mora da utvrdi koji su programi i usluge ili modifikacije potrebni kako bi se održalo napredovanje u opštem planu i programu, napredovanju ka ispunjavanju ciljeva koje je postavio IEP, kao i da se pomogne u tome da se spreči ponavljanje ponašanja koje je predmet disciplinskog postupka.

Zaštita učenika koji se još uvek ne kvalifikuju za specijalno obrazovanje i usluge koje su vezi s njim

Učenik za koga još uvek nije utvrđeno da li se kvalificuje za specijalno obrazovanje i koji je ispoljio ponašanje koje je predmet disciplinskog postupka, može da traži svu zaštitu u skladu sa ovim pravносигurnosnim garancijama ako je javni organ znao da taj učenik ima smetnju u razvoju pre nego što je podnet zahtev za disciplinski postupak.

Za školu će se smatrati da je imala prethodno saznanje da taj učenik ima smetnju u razvoju ako je:

1. roditelj izrazio zabrinutost u pismenom obliku (ili usmeno, ako roditelj ne zna da piše, ili ima smetnju koja ga sprečava u tome da napiše izjavu) osoblju odgovarajućeg obrazovnog organa da je učeniku potrebno specijalno obrazovanje i usluge koje su u vezi s njim;
2. ponašanje i uspeh učenika pokazuju potrebu za ovim uslugama u skladu sa tim kako je smetnja definisana u Izmenjenom administrativnom pravilniku za specijalno obrazovanje (Pravilniku);
3. učenikov nastavnik ili drugo osoblje u školi je izrazilo zabrinutost zbog ponašanja ili uspeha učenika direktoru za specijalno obrazovanje, ili drugom osoblju u skladu sa utvrđenim sistemom preporuka Child Find ("Pronađi dete") ili sistemom preporuka za specijalno obrazovanje;
4. učenikov roditelj je zahtevao procenu za specijalno obrazovanje;

Za školu se ne bi smatralo da ima prethodno saznanje o smetnji kad bi škola, kao rezultat dobijanja informacija koje su gore navedene:

1. izvršila procenu
2. ustanovila da se učenik ne kvalificuje za specijalno obrazovanje i
3. dostavila obaveštenje roditeljima o ovoj odluci.

Ako se sastavi zahtev za procenu u toku vremenskog perioda u kome je učenik podvrgnut disciplinskom postupku:

1. procena mora hitno da se izvrši;
2. dok se ne izvrši procena, učenik ostaje u obrazovnom mestu raspoređenja koje su odredile školske vlasti, što može da uključi udaljavanje ili isterivanje iz škole bez pružanja obrazovnih usluga;
3. ako se otkrije da učenik ima smetnju u razvoju, škola će obezbediti specijalno obrazovanje i usluge u vezi s njim.

Ako škola, u skladu sa odredbama iz ovog paragrafa, nema to saznanje pre pokretanja zahteva za disciplinski postupak protiv učenika, učenik može biti podvrgnut istim disciplinskim merama koje važe za učenike koji su ispoljili slično ponašanje.

Dijagram toka koji prikazuje disciplinski postupak dostupan je na internet stranici Ministarstva obrazovanja države Mičigen (MDE) na adresi www.michigan.gov/mde. Naziv dokumenta je: "Razmatranje specijalnog obrazovanja u disciplinskom postupku protiv učenika" od 6. marta 2002. (Special Education Consideration in Student Discipline Procedures).

Učenici upisani u privatne škole

Od javnog organa se ne može zahtevati da plati troškove obrazovanja (uključujući specijalno obrazovanje i usluge koje su u vezi s njim) ako:

1. roditelj ne obavesti kolegijum IEP-a pre nego što premesti dete iz državne škole u koju ono odbija da ide u razred koji je predložio kolegijuma IEP-a;
2. roditelj ne pošalje učenika na procenu ili je
3. sudski sistem utvrdio za ovaj postupak da je "neopravдан".

Roditelj mora da obavesti kolegijum IEP-a, i to u pismenom obliku, o svojoj zabrinutosti i nameri da upiše dete u privatnu školu na državni račun. Ovo obaveštenje javni organ mora da primi u roku od deset radnih dana pre nego što se učenik premesti i upiše u privatnu školu.

Prenos roditeljskih prava u punoletstvu

Kada učenik sa smetnjom u razvoju dostigne punoletstvo (u Mičigenu je to sa 18 godina starosti ako sud nije postavio zakonskog staratelja), javni organ će dostaviti obaveštenje i učeniku i roditelju da sva prava koja su priznata roditelju prelaze na učenika. Sva prava priznata roditelju prelaze na učenike koji su dostigli punoletstvo i koji su zatvoreni u saveznom, državnom ili lokalnom kazneno-popravnom domu za punoletna lica ili maloletnike.

Zamena za roditelje

Svaki javni organ će odrediti nekog pojedinca da zamenjuje roditelja kako bi zaštitio prava učenika na obrazovanje kada:

1. nijedan roditelj ne može da se identifikuje,
2. javni organ, nakon uloženih razumnih napora, ne može da otkrije gde se roditelji nalaze,
3. učenik je štićenik države po zakonima te države.

Metod za utvrđivanje da li je učeniku potrebna zamena za roditelja, kao i dodeljivanje zamene za roditelja učeniku, predstavlja odgovornost javnog organa. Pravila za određivanje zamene za roditelje može se naći na internet stranici MDE-a na adresi: www.michigan.gov/mde.

Javni organi koji određuju zamenu za učenikovog roditelja garantuju da ta osoba:

1. nema interes koji je u konfliktu sa interesima učenika kojeg on/ona zastupa;
2. ima znanje i veština da adekvatno zastupa učenika;
3. nije radnik javnog organa koji je uključen u obrazovanje ili staranje o učeniku;
4. lice koje se inače kvalifikuje da bude zamena za roditelja nije radnik javnog organa samo zato što ga javni organ plaća da služi kao zamena za roditelja.

Lice koje predstavlja zamenu za roditelja može da zastupa učenika u svim pitanjima u vezi sa:

1. identifikacijom, procenom i učenikovim obrazovnim mestom raspoređenja;
2. pružanjem besplatnog odgovarajućeg državnog obrazovanja (FAPE) učeniku.

Pristup dokumentaciji

Svaki javni organ dozvoliće roditelju da proveri i pregleda svu dokumentaciju koji se odnosi na njegovo ili njeno dete, a koja je u vezi sa identifikacijom, procenom, obrazovnim mestom raspoređenja učenika, kao i pružanjem FAPE učeniku, a koju javni organ prikuplja, čuva ili koristi u skladu sa ovim Delom. Javni organ će se saglasiti sa zahtevom bez nepotrebnog odlaganja i pre održavanja bilo kakvog sastanka u vezi sa IEP-om ili saslušanjem koji se odnose na identifikaciju, procenu, ili mesto raspoređenja učenika, a nikako duže od 45 dana nakon podnošenja zahteva. Pristup dokumentaciji biće odmah omogućen roditelju koji traži dokumentaciju da bi je upotrebio na sastanku kolegijuma IEP-a, saslušanju, ili prilikom podnošenja žalbe na odluku.

Pravo na proveru i pregled obrazovne dokumentacije, u skladu sa ovim paragrafom, obuhvata:

1. pravo na dobijanje odgovora od angažovanog javnog organa na razumne zahteve za obrazloženje i tumačenje dokumentacije;
2. pravo na to da zastupnik roditelja ispita i pregleda dokumentaciju;

3. pravo na zahtev da javni organ dostavi kopije dokumentacije koja sadrži podatke ako bi nedostavljanje ovih kopija sprečilo roditelja u tome da ostvari pravo na proveru i pregled dokumentacije.

Javni organ može da prepostavi da roditelj ima dozvolu za proveru i pregled dokumentacije koja se odnosi na njegovo ili njeno dete, osim ako javni organ nije bio obavešten da roditelj nema dozvolu po važećem državnom zakonu koji reguliše pitanja kao što su starateljstvo, rastava i razvod.

Ako bilo kakva obrazovna dokumentacija sadrži podatke o više učenika, roditelji svakog deteta imajuće pravo da provere i i pregledaju samo one podatke koje se odnose na njihovo dete, ili da budu obavešteni baš o tim podacima. Na zahtev, svaki javni organ će roditeljima dostaviti spisak svih vrsta i lokacija gde on prikuplja, čuva, ili koristi obrazovnu dokumentaciju.

Naknada za traženje, pronalaženje i kopiranje dokumentacije

Angažovani javni organ ne može da zaračunava naknadu za traženje ili pronalaženje podataka iz učenikove obrazovne dokumentacije. Javni organ može da naplati naknadu za kopije dokumentacije koje su napravljene za roditelja ako ta naknada ne sprečava roditelja da ostvari svoje pravo na proveru i pregled te dokumentacije.

Evidencija pristupa

Svaki javni organ vodiće evidenciju o osobama kojima je omogućen pristup obrazovnoj dokumentaciji koja se prikuplja ili čuva, što ne važi za pristup roditelja i ovlašćenog radnika angažovanog javnog organa. Evidencija pristupa će obuhvatiti ime osobe, datum kada je pristup omogućen, kao i svrhu za koju osoba ima ovlašćenje da koristi dokumentaciju.

Izmena dokumentacije na zahtev roditelja

Roditelj koji veruje da su podaci u obrazovnoj dokumentaciji koji se prikupljaju, čuvaju, ili koriste netačni ili pogrešni, ili da krše prava na zaštitu privatnosti i druga prava njegovog ili njenog deteta, može zahtevati od angažovanog javnog organa koji čuva podatke da te podatke izmeni.

Javni organ će odlučiti o tome da li da izmeni podatke u skladu sa zahtevom u razumnom vremenskom roku nakon prijema zahteva. Ako javni organ odluči da odbije izmenu podataka u skladu sa zahtevom, obavestiće roditelja o odbijanju i o pravu roditelja na saslušanje prema 34 CFR §300.568 (Zakoniku o saveznim propisima).

Javni organ će, na zahtev, pružiti priliku za saslušanje kako bi se osporili podaci koji se nalaze u obrazovnoj dokumentaciji da bi se potvrdilo da nisu netačni, pogrešni, ili da na drugi način krše prava na zaštitu privatnosti ili druga prava učenika.

Ako kao rezultat saslušanja, javni organ odluči da su podaci netačni, pogrešni ili da na drugi način krše prava na zaštitu privatnosti i druga prava učenika, on će izmeniti te podatke i o tome pismeno obavestiti roditelje.

Ako kao rezultat saslušanja javni organ odluči da podaci nisu netačni, pogrešni, ili da na drugi način ne krše prava na zaštitu privatnosti i druga prava učenika, on će obavestiti roditelja o pravu na to da u obrazovnu dokumentaciju koja se vodi o učeniku stavi izjavu u kojoj će staviti primedbu na podatke ili izložiti sve razloge za neslaganje sa odlukom javnog organa. Javni organ mora da čuva sva objašnjenja koja se stave u dokumentaciju o učeniku u skladu sa ovim paragafom kao deo učenikove dokumentacije, sve dok javni organ bude čuvao tu dokumentaciju ili njen osporeni deo. Ako javni organ obelodani ili podatke o učeniku ili osporeni deo bilo kojoj strani, toj strani takođe mora da se obelodani i obrazloženje.

Poverljivost

Pre nego što se lično prepoznatljivi podaci obelodane bilo kome, osim službenicima angažovanih organa koji prikupljaju ili koriste te podatke, mora da se dobije saglasnost od roditelja. Saglasnost od roditelja ne mora da se dobije ako će se podaci upotrebiti da bi se ispunio neki uslov po zakonu IDEA. Obrazovni organ koji podleže Zakonu o pravima porodice na obrazovanje i zaštitu privatnosti (Family Educational Rights and Privacy Act (FERPA)) ne može otkriti podatke iz obrazovne dokumentacije angažovanim organima bez saglasnosti roditelja, osim ako nisu ovlašćeni da to urade po zakonu FERPA.

Uništenje podataka

Javni organ će obavestiti roditelje o tome kada lični podaci koji su prikupljeni, čuvani, ili korišćeni u skladu sa ovim delom ne budu više potrebni za pružanje obrazovnih usluga učeniku.

Podaci moraju da se uniše na zahtev roditelja. Međutim, trajni dokument o imenu učenika, adresi i broju telefona, njegovim ili njenim ocenama, evidenciji prisustva, časovima koji su pohađani, nivou završenog razreda, kao i završenoj godini mogu se čuvati bez vremenskog ograničenja.

Žalbe

“Žalba” označava pismenu i potpisana tvrdnju koja sadrži činjenice na kojima je tvrdnja zasnovana, a koju neki pojedinac ili organizacija podnosi zato što postoji prekršaj u vezi sa bilo čim od dole navedenog:

1. bilo koje trenutno važeće odredbe Pravilnika,
2. zakona iz 1976. PA 451, MCL 380.1 et seq., pošto se on odnosi na programe i usluge specijalnog obrazovanja,
3. zakona IDEA iz 1997., 20 U.S.C., (Zakonika Sjedinjenih Američkih Država), poglavljje 33, §1400 et seq., kao i propisa o primeni zakona, 34 C.F.R.(Zakonika o saveznim propisima), deo 300,
4. ISD plana,
5. izveštaja kolegijuma IEP-a, odluke službenika na u toku saslušanja, ili sudske odluke o programima i uslugama specijalnog obrazovanja,
6. državne molbe za savezna sredstva po zakonu IDEA.

Ako roditelj posumnja da postoji prekršaj, trebalo bi da stupi u kontakt sa direktorom ISD-a za specijalno obrazovanje, ili sa licem koje je odredio nadzornik. Ovo lice može da pokuša da neformalno razreši sporna pitanja, ali roditelj mora biti obavešten o svom pravu na to da uloži formalnu žalbu. Roditelju se takođe mora dati primerak Pravilnika o žalbama (8. deo Pravilnika), kao i primerak Žalbenog postupka u specijalnom obrazovanju. Žalilac može da zahteva pomoć prilikom pisanja formalne žalbe.

Ako roditelj uloži formalnu žalbu, ISD mora da ispita žalbu i da roditeljima dostavi primerak nalaza u roku od 21 kalendarskog dana. Ako se nakon pregleda izveštaja javnog organa roditelj ne složi sa nalazima, roditelj može da se žali Ministarstvu obrazovanja države Mičigen (MDE). Ako posredni školski okrug (ISD) ne deluje pravovremeno da bi ispitalo zašto je roditelj zabrinut, roditelj može da zahteva od MDE-a da ispita to zbog čega je on zabrinut. Pismeni izveštaj će biti završen u roku od 60 kalendarskih dana od ISD-ovog ili MDE-ovog prijema žalbe, osim ako vremenski rok nije produžen zbog izuzetnih okolnosti koje postoje u vezi sa žalbom. Odbijanje zahteva za produženje roka je konačno.

Pravilo tumačenja

Ništa što je u ovom naslovu neće se tumačiti kao restrikcija ili ograničavanje prava, postupaka ili pravnih lekova dostupnih po Ustavu, Zakonu o Amerikancima sa smetnjama u razvoju iz 1990., naslovu V iz Zakona o rehabilitaciji iz 1973., ili bilo kojim drugim saveznim zakonima koji štite prava učenika sa smetnjama u razvoju, osim što pre nego što se uloži građanska tužba po tim zakonima u traženju pomoći koja je takodje dostupna prema ovom delu, postupci iz paragrafa (f) i (g) biće iscrpljeni u istoj meri kao što bi to bilo potrebno da je podneta tužba prema ovom delu.